

METODINĖS REKOMENDACIJOS LIETUVIŲ GESTŲ KALBOS VERTĖJAMS

Darbas tandemu su psichologais, konsultuojant kurčiuosius klientus

Gestų kalbos vertėjas – tai ne tik „žodžių perteikėjas“. Psichologinėje konsultacijoje jis tampa tiltu tarp dviejų pasaulių – klausos pasaulio ir kurčiųjų bendruomenės. Nuo vertėjo darbo priklauso, ar psichologas supras tikruosius kliento jausmus, o klientas – psichologo pagalbą. Kurtieji dažnai ateina į psichologo kabinetą ne tik su savo emociniais sunkumais, bet ir su ilgalaikę patirtimi, kad jų nebūdavo išgirsta. Vertėjas tampa tuo, kuris padeda šią tylą paversti žodžiais ir gestais.

Todėl vertėjo darbas psichikos sveikatos srityje yra ypatingas:

- jis reikalauja ne tik kalbos žinių, bet ir emocinio jautrumo;
- čia būtina laikytis ypatingo neutralumo ir konfidencialumo;
- reikia suprasti, kad kartais klientas kalba fragmentiškai ar netaisyklingai – ir būtent taip tai turi būti perteikiama psichologui.

Šios rekomendacijos parengtos tam, kad padėtų gestų kalbos vertėjams saugiai, profesionaliai ir užtikrintai dirbti kartu su psichologais. Tai yra priemonė, kuri suteiks aiškias gaires – nuo pirmo susitikimo iki sudėtingų emocinių situacijų valdymo.

Dokumentas parengtas remiantis projekto „Girdžiu akimis, jaučiu širdimi“, finansuojamo Europos Sąjungos, patirtimi, psichologų ir gestų kalbos vertėjų įžvalgomis bei gerąja tarptautine praktika.

1. PASIRENGIMAS KONSULTACIJAI

1.1. Informacijos gavimas prieš konsultaciją

- Paprašykite psichologo trumpai pristatyti temą (pvz., santykiai, nerimas, depresija).
- Susipažinkite su sudėtingesniais terminais iš anksto.
- Susitarkite dėl signalo, jei reikia paaiškinimo ar pertraukos.

Pavyzdys:

Psichologas sako: „Naudosiu sąvoką „panikos ataka“. Ar žinai, kaip tiksliai ją perteikti?“ – Vertėjas atsako: „Taip, bet jei reikės, pridėsiu paaiškinimą gestais.“

1.2. Emocinis pasirengimas

- Psichologinės konsultacijos gali paliesti traumas, smurtą, savižudybės riziką.
- Būkite pasiruošę išgirsti emociškai sunkius dalykus, bet nepraraskite neutralumo.

2. GESTŲ KALBOS VERTĖJO VIETA KABINETE

- Sėskite taip, kad klientas matytų jus ir psichologą vienu metu.
- Neužstodami kliento vaizdo psichologui.
- Derinkite poziciją su psichologu ir klientu.

Pavyzdys:

Vertėjas atsisėda šone, truputį pasisukęs į klientą, bet išlaiko galimybę matyti psichologą.

3. GESTŲ KALBOS VERTĖJO VAIDMUO KONSULTACIJOS METU

3.1. Neutralumas ir tikslumas

- Versti tiksliai, be priedų ar santraukų.
- Nešvelninti ir netaisyti kliento kalbos. Jei klientas kalba fragmentiškai – perteikti fragmentiškai.

Pavyzdys:

Klientas: „Širdis bloga. Miegas – ne.“

 Netinkamas vertimas: „Aš turiu nemigą.“

 Tinkamas vertimas: „Širdis bloga. Miego nėra.“

3.2. Konfidencialumas

- Konsultacijos turinys negali būti aptariamas su trečiaisiais asmenimis.
- Būtina paaiškinti klientui, kad vertėjas taip pat laikosi konfidencialumo principų.

3.3. Gestų pasirinkimas

- Jei termino gestų kalboje nėra – paaiškinti paprastai.
- Jei klientas naudoja „naminius ženklus“, perteikti juos kiek įmanoma autentiškai, o psichologui pasakyti: „Klientas naudoja savo sukurtą ženklą.“

4. DARBO SU PSICHOLOGU YPATUMAI

- Stebėkite psichologo kalbą ir laiką – jei kalba per greitai, mandagiai paprašykite pristabdyti.
- Jei psichologas vartoja sudėtingus terminus, galite trumpai informuoti: „Šį terminą perteiksiu paprastesne forma.“
- Būkite pasiruošę, kad psichologas gali užduoti klausimus dėl kliento kalbos ar elgesio. Atsakykite tik apie **kalbinę pusę**, bet neinterpretuokite turinio.

Pavyzdys:

Psichologas klausia: „Ar jis visada taip kalba, fragmentais?“ – Vertėjas atsako: „Taip, jis nuolat vartoja trumpus sakinius.“ (nepridedant interpretacijų apie priežastis).

5. DARBO SU KLIENTU YPATUMAI

- Klientas gali būti patyręs kalbinę deprivaciją – jo gestai gali būti netaisyklingi, riboti.
- Svarbu neparodyti nekantrumo ar nepasitenkinimo.
- Jei klientas kreipiasi į jus su klausimu („Ką tu manai?“) – mandagiai nukreipkite į psichologą: „Šį klausimą reikia adresuoti psichologui.“

6. EMOCINĖS SITUACIJOS

- Jei klientas verkia ar yra emocinėje krizėje – tęskite vertimą, bet ramiai, stabiliai.
- Nepanikuokite – jūsų ramybė padeda ir psichologui, ir klientui.
- Jei konsultacija nutrūksta dėl stiprios krizės, pasitarkite su psichologu dėl tolimesnių veiksmų.

7. TOBULĖJIMAS

- Dalyvaukite mokymuose apie psichikos sveikatą.
- Mokykitės psichologinių terminų gestų kalboje.
- Dalinkitės patirtimi su kitais vertėjais.
- Reflektuokite savo emocijas po sunkių konsultacijų – prireikus naudokitės supervizija.

Literatūra

1. N. Glickman, C. Crump, P. Hamerdinger, „Language Deprivation and Deaf Mental Health“, 2020
2. W. C. Hall, D. Levin, M. L. Anderson, „Language Deprivation and Deaf Mental Health“, 2017
3. J. Fellingner, D. Holzinger, R. Pollard, „Mental Health of Deaf People“, 2012
4. A. Alexander, P. Ladd, S. Powell, „Deafness Might Damage Your Health“, 2012